

В процесі роботи пальці мають бути міцними, дуже рухливими і не повинні втрачати контакту із струнами. Рухи їх природні, плавні, без ривків; кожен палець працює самостійно і незалежно від решти. Важливо, щоб неграючі пальці під час виконання знаходились над струнами і не тяглися в бік граючого.[1, 13-14]

Отже, питання технічного розвитку бандуриста – інструменталіста нерозривно пов'язане з проблемою аплікатури. Протягом ХХ ст. багатьма педагогами, дослідниками напрацьовувалося необхідне методичне підґрунтя, на основі якого зростало обдароване покоління виконавців – бандуристів.

Однак питання аплікатури вимагає аналізу та ґрунтовного перегляду існуючих напрацювань і пошуку нових підходів та їх практичної реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баштан С., Омельченко А. Школа гри на бандурі. – К.: Музична Україна, 1989.
2. Кабачок В., Юцевич Є. Школа гри на бандурі. – К.: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1958.
3. Штокалко З. Кобзарський підручник. - Видавництво Канадського інституту українських студій 1992.

Вандяк Н.

Науковий керівник – доц. Павлюшин Л.Г.

СЕНС ЖИТТЯ – ВІЧНА ПРОБЛЕМА ЛЮДСТВА

Сутність буття людини і сенс її життя склали основу теоретичної думки протягом багатьох століть, були в центрі уваги різноманітних філософських, релігійних і соціально-етичних концепцій. Один із теоретиків психології Віктор Франкл слушно зауважив, що "специфічно людським проявом є не тільки вміння ставити запитання про *сенс життя*, а й ставити під сумнів питання існування цього сенсу".

Звісно, не лише складності соціального буття викликають у людини інтерес до проблем *сенсу життя*. Цей інтерес неминуче формується в процесі "олюднення" людини, прилучення її до культури суспільства, навчання, засвоєння нею накопиченого попередниками досвіду, зрештою під час спілкування. Як відомо, процес соціогенезу починається із засвоєння готових взірців поведінки. Задоволення ще не до кінця визначених вищих соціальних потреб відбувається через наслідування. За цих умов практично відсутня критична оцінка таких потреб. І лише в період духовного дозрівання, у підлітковому віці, проблема сенсу життя вперше може оволодіти людиною.

Картина світобудови, яка взята зі світу дорослих, зазвичай непохитна і не піддається сумніву. Разом з тим, перші ж спроби осягнення таїн людського буття, такі характерні для юності пошуки свого ідеалу в житті призводять до відкриття неоднозначності людського існування, що нерідко стає причиною глибокого конфлікту між особистістю, що саме формується, і тим соціальним середовищем, до якого вона належить. Поява сумнівів щодо "невлаштованості" світу дорослих може бути причиною відмови від наслідувальних форм поведінки і водночас опробування нових ідей під час вироблення самостійної лінії поведінки.

Актуальність проблеми *сенсу життя* характерна не тільки для підлітків, але й для людей зрілого віку. Здебільшого це пов'язано зі зламом світоглядних стереотипів, серйозними моральними потрясіннями.

Кожен осмислює своє життя і життя тих, хто його оточує, передусім виходячи зі свого світогляду, становища в суспільстві.

Люди можуть мати неоднаковий матеріальний стан, але не це головне. Основна відмінність полягає у різному розумінні мети та сенсу життя, духовно-моральних ідеалів, шляхетності, незаплямованості життя, людської гідності та громадянської позиції. Аби сприяти розвитку високих людських рис, необхідно допомогти людині визначити життєвий ідеал, виробити світоглядну позицію, завдяки якій соціальний ідеал став би особистісною потребою кожного.

Уявлення про ідеал і сенс життя у світоглядному комплексі вимагає від особистості наповнення їх конкретним змістом.

Сенс життя не узгоджується з егоїзмом, він чужий індивідуалізму. Втрата зобов'язань щодо світу, інших людей рано чи пізно призводить до втрати сенсу життя, глибокої моральної кризи. Знайти сенс життя допомагають зв'язки людини із зовнішнім світом, багатство та різноманітність суспільних відносин, у яких людина перебуває разом з іншими людьми.

Таким чином, сенс життя можна визначити як індивідуальну реалізацію універсального зв'язку особистості з людською спільнотою за умови пріоритетного визнання суспільством самоцінності особистості розуміння ролі особистості у відносинах "особистість — суспільство".

Сенс життя може бути розглянутий і як життєва мета, досягнення якої передбачає формування завдання на тривалий період. Обрана більш чи менш свідомо мста життя (знайдений сенс життя) набуває нормативного характеру, стає керівництвом до дії. Багатий спектр уявлень про сенс життя, що простежується в історії філософської й етичної думки, свідчить про залежність змісту цього поняття від соціального становища індивідів, соціальних груп, класів, від їхніх потреб та інтересів, сподівань та устремлінь.

Поняття сенсу життя включає соціальний, світоглядний, індивідуальний, віковий та інші аспекти — як суспільні, так і особистісні. Багатогранність людської діяльності визначає полікомпонентність феномена сенсу життя, адже життєвий процес людини здійснюється і як діалектична єдність створення умов життя, і як самореалізація особистості в цьому процесі.

Усе це зумовило визначення концепцій сенсу життя. Так, В. Г. Немировський виділяє принаймні дев'ять основних концепцій сенсу життя: творчо-альтруїстична, соціально-демографічна, ігрова, гедоністична тощо.

Неоднозначність підходів до проблеми сенсу життя не в останню чергу пояснюється як її багатогранністю, так і неоднозначністю самого мовного вираження цього феномену. У філософії і традиційній логіці, а нерідко і в логічній семантиці сенс трактується як "значення". Хоча в теорії під значенням (денотатом) імені мається на увазі деякий предмет, а під змістом (концептом) — зміст поняття цього предмета. У різних варіантах це поняття може бути представлено як: 1) внутрішній зміст якого-небудь явища; 2) значення; 3) мета; 4) розумна основа чого-небудь.

Необхідність визначення поняття "сенс життя" в межах етимології очевидна, вона визнається всіма дослідниками. Кожний із них за критерій сенсу життя бере той або той бік проблеми, що і зумовлює багатозначність існуючих у літературі визначень цього поняття. Відомо, зокрема, спроба розглянути сенс життя як Ідеальну властивість руху і розвитку суб'єктивної форми предметно-практичного способу дій. З позиції такого підходу сенсом володіє лише олюднений світ; смисл, осмисленість, доцільність присутні лише на рівні свідомого самотворення.

Усі ці концепції сенсу життя проявляються у доцільній спрямованості свідомості особистості. Така спрямованість представлена двома рівнями: світоглядним і соціальним. На першому (вищому) рівні найповніше формується уявлення особистості про сенс життя, про світ, про цінність та місце особистості в ньому, про ставлення до Інших людей. Відповідно до цього визначаються головні життєві цілі, визначаються морально-етичні засоби їх досягнення. На другому (нижчому) рівні відбувається конкретизація концепції сенсу життя стосовно життєвих орієнтацій. Залежно від наявності умов для задоволення потреб вибудовується шкала оцінок різних сфер життєдіяльності індивіда. За пріоритетними сферами можна опосередковано судити про уявлення особистості щодо сенсу життя. Ці уявлення реалізуються в мотивах вибору виду трудової діяльності, професії, ціннісному ставленні до культури і т. ін.